

УДК 324.342.8

Гнатенко П.Г.
Харківський національний
університет імені В.Н. Каразіна

ЕФЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ДВОТУРОВОЇ ВИБОРЧОЇ СИСТЕМИ НА ВИБОРАХ МІСЬКИХ ГОЛІВ 2015 РОКУ В УКРАЇНІ

Аналізуються результати виборів міських голів обласних центрів 2015 року в Україні. Увага акцентується на показниках кількості висунутих кандидатів, кандидатів, що пройшли до другого туру, а також обраних міських голів. Вказується на зростання регіоналізації політичної системи України, що пов'язано зі зростанням ролі місцевих політичних лідерів та їхнього впливу на регіональні політичні процеси. Порівнюються отримані результати за трьома базовими групами: парламентські партії, позапарламентські партії та самовисуванці.

Ключові слова: місцеві вибори 2015 року в Україні, міський голова, кандидат, політична партія, самовисуванці, регіоналізація.

Гнатенко П.Г.

ЭФФЕКТЫ ПРИМЕНЕНИЯ ДВУХТУРОВОЙ ИЗБИРАТЕЛЬНОЙ СИСТЕМЫ НА ВЫБОРАХ МЭРОВ 2015 ГОДА В УКРАИНЕ

Анализируются результаты выборов мэров областных центров 2015 года в Украине. Внимание акцентируется на показателях количества выдвинутых кандидатов, кандидатов, которые прошли во второй тур, а также избранных мэров. Указывается на возрастание регионализации политической системы Украины, что связано с возрастанием роли местных политических лидеров и их влияния на региональные политические процессы. Сравниваются полученные результаты по трем базовым группам: парламентские партии, внепарламентские партии и самовыдвиженцы.

Ключевые слова: местные выборы 2015 года в Украине, городской глава, кандидат, политическая партия, самовыдвиженцы, регионализация.

Hnatenko P.

EFFECTS OF APPLICATION OF THE TWO-ROUND ELECTORAL SYSTEM FOR THE ELECTIONS OF THE MAYORS OF 2015 IN UKRAINE

The results of mayors' election of regional centers of 2015 in Ukraine are analyzed. Attention is focused on the indicators of the number of nominated candidates, candidates who passed the second round and elected mayors. It is pointed to the growing regionalization of Ukraine's political system, which is associated with the growing role of local governments and their influence on regional processes. The obtained results for the three basic groups: parliamentary parties, extraparliamentary parties and self-nominees are compared.

Keywords: local elections 2015 in Ukraine, mayor, candidate, political party, self-nominees, regionalization.

Вивчення виборчих систем займає важливе місце у вітчизняній і зарубіжній політології. Завдяки відносній легкості законодавчого перегляду виборчих систем, вони часто змінюються та стають об'єктом політичного конструювання, що перетворює їх на один із найбільш гнучких елементів політичної системи. Відповідно, вивчення та аналіз

політичних систем мають відбуватися постійно для відслідковування політичних тенденцій в окремих державах чи на більш глобальному рівні.

Зміна виборчої системи на місцевих виборах в Україні мала значний вплив не тільки на самі результати виборів, але й на електоральні стратегії політичних акторів. Крім того, вона розкрила наявність в українській політичній площині певних регіонів – «місцевих політичних режимів», – які здатні в рамках своєї території діяти певною мірою

незалежно від загальнонаціональних гравців. Враховуючи проголошене прагнення до децентралізації, важливість місцевого чинника в українській політиці буде лише зростати. За таких умов важливо не випустити з поля зору найважливіші тенденції, що зароджуються в середовищі української політики.

Одним із головних результатів Революції Гідності стало значне зменшення тенденції до монополізації влади в руках однієї партії, а також бінарного поділу на традиційних «помаранчевих» та «блакитних». Останній поділ не поширився на поділ згідно зі ставленням до результатів Революції («промайданні» та «контрмайданні» відповідно), адже всередині кожної з цих умовних груп є свій поділ, що призводить до більшої сегментації електорального простору. Відповідна диференціація не оминула і електоральних стратегій акторів на місцевих виборах 2015 року.

Відповідно до специфіки нового Закону про місцеві вибори (Закон України 2015), кандидати мали взаємодіяти більш

стратегічно з електоратом, адже умовою перемоги була лише абсолютна більшість голосів. Перемога в першому турі, навіть зі значним відривом, ще не гарантувала кандидатові остаточної перемоги – саме це ми і побачили на прикладі результатів виборів в деяких обласних центрах. За таких умов значну роль відіграло те, хто є суб'єктом висування кандидата, адже це свідчить про співвіднесення іміджів (позитивних чи негативних) кандидата і суб'єкта його висування.

Проаналізуємо показники обласних центрів (та міста Києва), котрі типово є центрами місцевої політики (в якості обласних центрів Донецької та Луганської областей взяті міста Краматорськ та Северодонецьк, відповідно, де на момент проведення виборів знаходилися адміністрації відповідних областей). Тут і далі таблиці складено за інформацією офіційного сайту ЦВК України (Центральна виборча комісія).

Таблиця 1

Суб'єкти висування кандидатів на міських голів в обласних центрах

Місто	Самовисуванці	Парламентські партії	Інші партії
Вінниця	2	3	7
Луцьк	3	2	7
Дніпро	22	4	5
Краматорськ	12	1	1
Житомир	6	4	6
Ужгород	13	2	7
Запоріжжя	17	2	7
Івано-Франківськ	2	4	5
Київ	3	4	21
Кіровоград	7	3	4
Северодонецьк	14	3	1
Львів	2	3	6
Миколаїв	8	4	9
Одеса	34	1	7
Полтава	4	3	11
Рівне	5	1	5
Суми	4	2	8
Тернопіль	1	4	6
Харків	3	2	6
Херсон	7	4	8
Хмельницький	8	3	3
Черкаси	3	5	8
Чернівці	6	3	6
Чернігів	4	5	7
Всього	184	72	163

Цікавим є той факт, що, відповідно до отриманих даних, самовисуванці надавали перевагу містам з перевагою «контр майданних» настроїв, в той час як на іншому полюсі з «промайданними» настроями відчутною була кількість кандидатів від позапарламентських партій.

Як ми можемо помітити за результатами аналізу, найбільшою популярністю серед кандидатів на посади міських голів обласних центрів користувалося саме самовисування (всього 184 кандидати), потім балотування від непарламентських партій (163 кандидати). Найменшою популярністю користувач-

лося висування від парламентських партій – всього 72 кандидати.

Звісно, кількість представників від парламентських партій навіть теоретично не могла перевищувати 144 (6 кандидатів в кожному з 24 обласних центрів – за умови збереження парламентськими партіями здорового глузду та висування по одному кандидату від міського осередку). Однак насправді кількість кандидатів від цієї групи суб'єктів була рівно вдвічі менше можливого показника – 72. В цілому, показники кількості кандидатів від парламентських партій в цілому відображено в таблиці 2.

Таблиця 2

Кандидати від парламентських партій на виборах міських голів обласних центрів

Кількість кандидатів від парламентських партій	1	2	3	4	5	6
Кількість обласних центрів з відповідною кількістю кандидатів	3	5	7	7	2	0

Як бачимо за результатами таблиці, зазвичай кандидатів було 3-4 – на це медіанне значення припадають 14 з 24 проведених виборів. Особливої уваги заслуговує той факт, що в жодному з обласних центрів не було кандидатів від

кожної з партій, що потрапили до Верховної Ради за результатами парламентських виборів 2014 року (за пропорційною частиною). Відповідно, необхідно проаналізувати показники висування за конкретними партіями.

Таблиця 3

Показники парламентських партій за кількістю кандидатів на виборах міських голів обласних центрів

Політична партія – суб'єкт висування	Кількість кандидатів
ПАРТІЯ «БЛОК ПЕТРА ПОРОШЕНКА СОЛІДАРНІСТЬ»	23
політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»	16
Політична партія «Радикальна партія Олега Ляшка»	12
Політична партія «Об'єднання «САМОПОМІЧ»	11
Політична партія «Опозиційний блок»	8
Політична партія «Народний фронт»	0

Отримані дані вказують на те, що причиною відсутності кандидатів від кожної парламентської партії на виборах міських голів в обласні центри стала повна відсутність кандидатів від переможця попередніх парламентських виборів – політичної партії «Народний фронт». Приблизно за півтора року партія розгубила всю свою підтримку до рівня допустимої похибки, тому, за відсутності сенсу, керівництвом було

прийняте виправдане рішення не висувати власних кандидатів.

Проте навіть при цьому лише в двох містах було показано можливий у відповідних умовах максимум (Чернігів та Черкаси). З іншого боку, на виборах до трьох обласних центрів було представлено мінімальну кількість кандидатів від парламентської партії (причому в кожному з випадків це був представник «БПП «Солідарність»»)

(Кандидати на посаду). І якщо таку ситуацію з виборами на посаду міського голови Краматорська можна спробувати пояснити нестабільною політичною ситуацією в регіоні та перебуванням поблизу лінії фронту, то подібна ситуація в Рівному та Одесі викликає додатковий інтерес.

Як бачимо з таблиці, кандидати від «Солідарності» були представлені в кожному з обласних центрів – окрім «сакральної» для цієї партії Вінниці. Однак відсутність кандидата від партії була умовною, оскільки фактичним кандидатом від неї був представник «Вінницької Європейської Стратегії» – партії, що напередодні проведення виборів була представлена Володимиром Гройсманом, колишнім мером Вінниці, на той час спікером парламенту та четвертим номером списку від «Солідарності» на парламентських виборах 2014 р. В цілому

лише три з парламентських партій представили своїх кандидатів щонайменше в половині з обласних центрів України – вже згадувана «Солідарність», а також «Батьківщина» та «Радикальна партія Ляшка».

Окремо варто сказати про позапарламентські партії, котрі, однак, за результатами місцевих виборів отримали гарні показники підтримки та наразі мають непогані шанси для утримання значної ролі в українському політикумі та, цілком можливо, проходження до складу Верховної Ради за результатами наступних виборів. Перш за все, це політична партія «Українське Об'єднання Патріотів – УКРОП», політична партія Всеукраїнське об'єднання «Свобода», партія «Відродження» та політична партія «Наш край». Дані за кандидатами від цих партій зазначено в таблиці 4.

Таблиця 4

Показники непарламентських загальноукраїнських партій за кількістю кандидатів на виборах міських голів обласних центрів

Політична партія – суб'єкт висування	К-сть кандидатів
Політична партія Всеукраїнське об'єднання «Свобода»	22
Політична партія «Українське Об'єднання Патріотів – УКРОП»	14
Партія «Відродження»	11
Політична партія «Наш край»	10

Звісно, представленість кандидатами не є основним показником для визначення ефективності стратегії того чи іншого суб'єкта – найважливішу роль відіграють отримані результати, котрі відображені в таблиці нижче. При чому, специфіка нового законодавства стосовно місцевих виборів була такою, що значну роль почали відігравати кандидати, котрі отримали другий результат в першому турі – в п'яти випадках їм навіть вдалося в результаті отримати крісло міського голови (Дніпро, Івано-Франківськ, Миколаїв, Черкаси та Чернігів) (Відомості про обраних 2015).

Відповідно до даних, що відображені в таблиці 5, представники позапарламентських і парламентських партій отримали однакову кількість посад міських голів в обласних центрах – по 9. Хоча за результатами другого туру лідери першого не раз втрачали свою перевагу, проте така ситуація з обох боків була паритетною, що призвело до однакового кінцевого результату. Перевагу

представники парламентських партій отримали лише за кількістю других місць – 11 проти 8, що, однак, не надає їм жодних переваг.

У трьох випадках перемогу було здобуто вже в першому турі – що цікаво, в кожному з випадків це був кандидат від позапарламентської партії (Геннадій Кернес від «Відродження» в Харкові, Геннадій Труханов від «Довіряй ділам» в Одесі, Сергій Надал від «Свободи» в Тернополі). Міський голова Харкова встановив абсолютний рекорд за відсотком голосів, отриманих в першому турі, з результатом у 65,8% голосів (Результати виборів 2015). Цікаво, що кожен з новообраних мерів займав цю посаду і до цього: Г. Кернес та С. Надал повний строк – з 2010 року, Г. Труханов – після дострокових виборів 2014 року. Можливо, саме з цим можна пов'язати відносно «низький» результат останнього в рамках вказаної трійки.

Таблиця 5

Лідери перегонів на виборах міських голів обласних центрів

Місто	Перший тур		Другий тур	
	Лідер	Друге місце	Переможець	Друге місце
Вінниця	І	П	І	П
Луцьк	П	І	П	І
Дніпро	П	І	І	П
Краматорськ	С1	С2	С1	С2
Житомир	П1	П2	П1	П2
Ужгород	І	С	І	С
Запоріжжя	С	П	С	П
Івано-Франківськ	П	І	І	П
Київ	П	І	П	І
Кіровоград	П	С	П	С
Северодонецьк	С1	С2	С1	С2
Львів	П	І	П	І
Миколаїв	П1	П2	П2	П1
Одеса	І	П	І*	П*
Полтава	І	П	І	П
Рівне	С	І	С	І
Суми	П	І	П	І
Тернопіль	І	П	І*	П*
Харків	І	П	І*	П*
Херсон	С	П	С	П
Хмельницький	І	С	І	С
Черкаси	І	П	П	І
Чернівці	С	І	С	І
Чернігів	І	П	П	І
ВСЬОГО	I=9, П=9, С=6	I=8, П=11, С=5	I=9, П=9, С=6	I=8, П=11, С=5

де П – парламентські партії, І – інші партії, С – самовисуванці

* тут на результати другого туру переносяться показники першого туру у випадках, де другого туру не було.

Для продовження аналізу необхідно визначити конкретних суб'єктів, котрі представляли кожен з базових груп (парламентські та позапарламентські партії, а також самовисуванці). Отримані результати відображено в таблиці 6.

Таблиця 6

Суб'єкти-учасники другого туру виборів міських голів обласних центрів

Політична партія – суб'єкт висування	переможець	другий
«Рідне місто»	0	1
«Партія вільних демократів»	0	1
«Воля народу»	0	1
«Громадський Контроль»	0	1
«Партія рішучих громадян»	0	1
«Наш Край»	0	1
«Опозиційний блок»	0	2
«Совість України»	1	0
«Довіряй ділам»	1	0
«Вінницька Європейська Стратегія»	1	0
«УКРОП»	1	1
«Відродження»	2	0
«Самопоміч»	2	2
«Батьківщина»	2	3

«Свобода»	3	1
«БПП «Солідарність»	5	4
Самовисуванці	6	5

За отриманими даними ми можемо зробити деякі висновки. Так, найкращий результат отримали «самовисуванці» – з 11 представників цієї категорії в другому турі 6 отримали посаду міського голови за результатами виборів. Однак, звичайно, вважати цю групу єдиною було б абсолютно неправильно, а тому порівняння сукупного результату самовисуванців з результатами конкретних партій є не цілком доречним.

Що ж стосовно партій, то тут, як і за кількістю кандидатів, перевага на боці президентської «Солідарності» – з 9 кандидатів, які пройшли до другого туру, 5 отримали посаду міського голови. Але, що більш цікаво, друге місце в цьому випадку (так само, як і в ситуації з кількістю висунутих кандидатів) отримала позапарламентська «Свобода» – 2 кандидати з 3 у другому турі стали переможцями, а вже згадуваний С. Надал навіть переміг вже в першому турі. «Батьківщина» стала другою за кількістю кандидатів в другому турі, однак лише 2 з 5 змогли отримати посаду міського голови. В свою чергу «Самопоміч» стала другою за ефективністю власних кандидатів серед загальноукраїнських партій (знову ж таки, після «Солідарності») – 4 з 11 висунутих кандидатів пройшли до другого туру (36,37% проти 39,13% у президентської партії), а двоє з них стали міськими головами (18,18% проти 21,7% у, знову ж таки, «Солідарності»).

Своєю чергою інші парламентські партії навряд чи можуть занести результати виборів голів обласних центрів до свого активу. Так, «Опозиційний блок», котрий в обох випадках (Миколаїв та Дніпро) отримував перше місце за результатами першого туру, в результаті вибори міського голови програвав – при тому, що на виборах до міських рад в обох випадках здобув перемогу саме «Опозиційний блок». Це, очевидно, дозволяє нам говорити, з одного боку, про значний антирейтинг партії та її кандидатів на місцевих виборах 2015 року, а з іншого – про наявність переваги «промайданного» електорату над «контрмайданним»; поєднання цих та інших факторів не дозволило партії досягти кінцевого успіху за початкової переваги.

Проте вважати результати виборів міських голів для «Опозиційного блоку»

зовсім провальними було б неправильним. Цілком можливо, партійні функціонери партії розуміли можливі ризики, а тому в деяких випадках тісно пов'язані з партією кандидати проходили як самовисуванці. Так, мера Краматорська Андрія Панкова пов'язують саме з «Опозиційним блоком», а новий міський голова Запоріжжя Володимир Буряк до обрання на посаду був головним інженером «Запоріжсталі», власником якої є головний спонсор партії та традиційно найбагатша людина України Рінат Ахметов.

Використання «ресурсу самовисуванців» дозволило певним чином взяти участь у виборах до обласних центрів і «Народному Фронту» – так, міський голова Чернівців Олексій Каспрук на останніх парламентських виборах ішов до Верховної Ради саме за списками цієї партії і навіть досяг позитивного результату, однак відмовився від мандату на користь посади міського голови Чернівців.

Таким чином, найбільш провальними вибори міських голів обласних центрів стали саме для «Радикальної партії Ляшка», з 12 кандидатів якої жоден не зміг пробитися навіть до другого туру. Такий результат в чергове підтверджує концентрацію цільового електорату партії саме поза великими містами.

Окрім «Свободи», успіхами на відповідних виборах можуть похвалитися й інші позапарламентські партії – в першу чергу, «Відродження». Так, кандидат від партії в Харкові, Геннадій Кернес, показав найкращий результат з усіх в першому турі, набравши 65,8% голосів. Своєю чергою, Богдан Андрійв здобув перемогу в Ужгороді, що дозволило партії мати своїх міських голів на східному та західному полюсах українського політикуму.

До активу результатів виборів може занести собі «УКРОП», котрий, отримавши в двох випадках друге місце за результатами першого туру (Дніпро та Луцьк), все ж домігся перемоги свого кандидата, Бориса Філатова, в Дніпрі над кандидатом парламентського «Опозиційного блоку». Також по одному міському голові змогли отримати вже згадувана «Вінницька Європейська Стратегія», «Довіряй ділам» (Одеса) та «Совість України» (Полтава) – типові партії «під мера». Остання хоча й намагається

проявляти загальнонаціональні амбіції, проте загальні результати місцевих виборів вказують на те, що наразі електоральні можливості партії обмежуються лише Полтавою.

Результати «Нашого краю» в обласних центрах вказують на те, що віднесення партії до перспективних загальноукраїнських проектів є певним авансом (лише одне друге місце – в Чернігові), проте в партії гарні показники на загальноукраїнському рівні, в першу чергу, в невеликих містах та сільській місцевості; окрім того, партія стала найрезультативнішою на місцевих виборах, адже 32,3% (4357 з 13457) її кандидатів до рад всіх рівнів стали депутатами. Певного успіху на рівні виборів міських голів обласних центрів також досягли «Партія рішучих громадян», «Воля народу», «Громадський Контроль», «Партія вільних демократів» та «Рідне місто» – кожній з партій вдалося отримати по одному кандидату в другому турі, однак здобути перемогу їм так і не вдалося.

Таким чином, отримані результати дають нам можливість говорити про те, що балотування від імені загальновідомих парламентських партій не гарантувало позитивного результату кандидатам на посаду міських голів в обласних центрах – лише 9 з 24 обраних мерів висувалися від парламентських партій, причому три з них офіційно не отримали жодного свого представника («Народний Фронт», «Опозиційний блок» та «Радикальна партія Ляшка»). Відносним успіхом можна назвати результат «Солідарності» – партія є відносним (але не абсолютним) лідером за кількістю обраних міських голів обласних центрів.

Гарний результат показали представники позапарламентських партій та самовисуванці. В цілому результати дозволяють говорити нам про те, що переваги кандидатів були зосереджені скоріше на місцях, аніж надходили з боку парламентського «центру» – ситуація в більшості випадків була такою, що виграшні кандидати обирали собі суб'єктів, аніж завідомо виграшні суб'єкти обирали собі кандидатів. За таких умов головна стратегічна дилема кандидатів полягала у виборі суб'єкта, здатного забезпечити необхідну ресурсну базу для проведення кампанії – це могли бути або ж ресурси партії влади, або ж позапарламентські партії з наявністю фінансової підтримки з боку олігархів, або ж особисті ресурси кандидатів, що і до цього обіймали відповідну посаду (для проходження, окрім себе,

лояльних представників до місцевої ради кандидати, за наявності відповідних ресурсів, могли використовувати особисті партії).

Нова виборча система в Україні характеризувалася як нововведеннями, так і поверненням до вже використовуваних практик. Вона стала поєднанням мажоритарної системи відносної більшості на найнижчих рівнях та пропорційної системи до вищих місцевих рад. Важливим фактором було введення мажоритарної системи абсолютної більшості на виборах міських голів у містах з населенням понад 90 тис. осіб, що сприяло посиленню конкуренції на відповідних виборах та, в деяких випадках, стало визначальним чинником перемоги певних кандидатів.

Можливість самовисування, що залишалася для кандидатів на посаду міських голів у великих містах (в нашому аналізі – обласних центрах), була досить вдалою стратегією для кандидатів на відповідних виборах. Кандидати з більшими амбіціями та/або ресурсами могли дозволити собі створення власного партійного бренду, пов'язаного виключно з його особою – такий підхід дозволяв відповідним акторам транслювати власну підтримку на списки депутатів до рад, що дозволяло їм паралельно здобувати перемогу на виборах до рад відповідних міст або ж показувати в цілому гарний результат і отримувати власну групу лояльних депутатів; в деяких випадках особливо успішні кандидати могли транслювати свою підтримку навіть на вибори до обласних рад.

Загальним результатом виборів стала очевидна регіоналізація політичної системи України. Проте, на відміну від попередніх часів, коли ми мали чіткий поділ на «Захід» та «Схід», «помаранчевих» та «блакитних», за сучасних умов цей базовий конфлікт не поширився на категорії «промайданних» і «контрмайданних». Звісно, в тій чи іншій формі базовий конфлікт зберігається в українському суспільстві, проте поступово він заміщується більш фрагментованими протистояннями – гарним прикладом є результат «Відродження», котрому вдалося отримати своїх міських голів на двох «мисах» українського політикуму – в Ужгороді та Харкові.

Регіоналізація та локалізація політичної системи України привели до того, що на політичній арені наразі відсутні чіткі фаворити та монополісти, що у вибір електоральних стратегій кандидатів закладає певний елемент випадковості. Якщо ж

визначати найбільш чіткі та базові критерії для вибору суб'єкта висування, то тут кандидат мав звертати увагу на три базові показники: партійний бренд, регіон балотування, а також рівень ради, до якої проводилися вибори.

Таким чином, нова виборча система відзначилася типовими перевагами та недоліками, що характерні для мажоритарних і пропорційних виборчих систем, за відповідними компонентами. З одного боку, пропорційна складова дозволила якнайширше відбити електоральні вподобання електорату, з іншого – обрані ради відзначаються значним рівнем диференційованості, що здійснює негативний вплив на стабільність і ефективність як всієї політичної системи, так і конкретних обраних рад. Своєю чергою введення правила абсолютної більшості на виборах міських голів великих міст сприяло їх більшій відповідності електоральним перевагам населення та, відповідно, заслуговує позитивної оцінки. Перспективним наразі виглядає введення подібної

системи і на виборах голів менших населених пунктів.

ЛІТЕРАТУРА

Закон України про місцеві вибори. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2015. № 37-38. Ст.366 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/595-19> (дата звернення: 16.04.2018).

Центральна виборча комісія. URL: <http://www.cvk.gov.ua/> (дата звернення: 17.04.2018).

Кандидати на посаду міського голови. 25.10.2015. URL: <http://www.cvk.gov.ua/pls/vm2015/PVM117?PT001F01=100> (дата звернення: 18.04.2018).

Відомості про обраних на посади міських, селищних, сільських голів. 25.10.2015 URL: http://www.cvk.gov.ua/pls/vm2015/PVM003?PT001F01=100&pt00_t001f01=100 (дата звернення: 19.04.2018).

Результати виборів міського голови 25.10.2015. URL: <http://www.cvk.gov.ua/pls/vm2015/PVM048?PT001F01=100&PT005F01=0&PID102=5914&PF7691=5914&rej=0> (дата звернення 20.04.2018).

УДК 321.013:342.553 (438)

Бровко О.В.

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: ОЦІНКА ЕКСПЕРТІВ (ЧАСТИНА 3)

Розглянуто успіхи та досягнення України в реформуванні місцевого самоврядування. Вказано на основні чинники, які перешкоджають проведенню АТР в Україні. Досліджено найбільш значимі досягнення Польщі при проведенні АТР та можливість їх імплементації в Україні. Розкрито та проаналізовано, окрім позитивного, негативний досвід реформування місцевого самоврядування Польщі, на який необхідно звернути увагу Україні, для того щоб врахувати його у процесі проведенні АТР в Україні. Дослідження проведено на основі глибинних інтерв'ю з провідними польськими експертами в сфері місцевого самоврядування.

Ключові слова: *міське самоврядування, Україна, Польща, адміністративно-територіальна реформа, адміністративно-територіальний устрій.*